

вними факторами, що стримують потік інвестицій в країну, є, на думку інвесторів, корупція на всіх рівнях і інформаційна закритість України. Першими і головними перетвореннями в країні повинні стати оновлення судової влади і притягнення до відповідальності суддів, викритих в корупційних схемах. Це дасть ґрунт для викоринення корупції. Наступний крок – це постійний контакт з потенційними інвесторами, освітлення всіх перетворень, що відбуваються в Україні. Це дозволить інвесторам оцінювати ситуацію і починати активно вливати гроші в економіку України. Проте, уряду, варто розглядати всі інвестиції обережно, перш ніж давати добро на їх освоєння нових інвестицій. Адаже за певних умов неграмотно вкладені гроші Подальше проведення глибоких реформ за умови викоринення корупції і публічного оголошення кожного кроку у напрямку до досконалої струк-

турі економічного, політичного і правового регулювання незмінно зробить Україну Блакитною фішкою для будь-якого інвестора.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Иностранные инвестиции: миф или панацея. URL: <http://racurs.ua/1034-inostrannye-investicii-mif-ili-panaceya>.
2. Опитування іноземних інвесторів. Другий раунд. URL: http://www.dragon-capital.com/files/uploads/2017_09_13_InvestorSurveyResults_16_9_ukr_1.pdf.
3. Інвестиції в Україну: проблеми і перспективи. Матеріали міжнародного круглого столу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2030265-investicii-v-ukrainu-problemi-i-perspektivi.html>.
4. Нотатки з Українського фінансового форуму 2016. День 1-й. URL: www.icu.ua/download/1744/ICUFinForum-20160929-Day1.pdf.
5. Юрчик І.Б. Іноземні інвестиції в Україні: проблеми та перспективи / І.Б. Юрчик, А.А. Маценко // Молодий вчений. 2016. № 5 (32). С. 204–206.

УДК 336.225.678

Мардус Н.Ю.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічного аналізу та обліку
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ТОВАРІВ

Стаття присвячена дослідженню розвитку процесу забезпечення внутрішнього ринку. Сформульовано поняття «забезпечення внутрішнього ринку». Досліджено і систематизовано принципи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, які формують його методичну базу. Встановлено, що сукупність принципів забезпечення розвитку внутрішнього ринку повинна бути побудована таким чином: загальні принципи побудови системи; принципи розвитку внутрішнього ринку товарів; принципи процесу забезпечення.

Ключові слова: принцип, забезпечення, розвиток, внутрішній ринок товарів, підхід.

Мардус Н.Ю. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ОБЕСПЕЧЕННЯ РАЗВИТИЯ ВНУТРЕННЕГО РЫНКА ТОВАРОВ

Статья посвящена исследованию развития процесса обеспечения внутреннего рынка. Сформулировано понятие «обеспечение внутреннего рынка». Исследованы и систематизированы принципы обеспечения развития внутреннего рынка товаров, которые формируют его методическую базу. Установлено, что совокупность принципов обеспечения развития внутреннего рынка должна быть построена следующим образом: общие принципы построения системы; принципы развития внутреннего рынка товаров; принципы процесса обеспечения.

Ключевые слова: принцип, обеспечения, развитие, внутренний рынок товаров, подход.

Mardus N.Yu. SYSTEMATIZATION OF PRINCIPLES OF DEVELOPMENT OF INTERNAL MARKET DEVELOPMENT

The article is devoted to the study of the development of the process of providing the domestic market and the concept of "ensuring the domestic market". The principles of ensuring the development of the internal market of goods, which form its methodical basis, investigated and systematized. It is established that the set of principles for ensuring the development of the internal market should be constructed as follows: general principles of system construction; principles of development of the internal market of goods; principles of the provision of the process.

Keywords: principle, provision, development, internal market of goods, approach.

Постановка проблеми. Економічний розвиток – це багатофакторний процес, який відображає як еволюцію господарського механізму, так і зміну на цій основі економічних систем. Водночас це суперечливий і складний процес, який не може здійснюватися прямолінійно, по висхідній лінії [1, с. 12].

На наш погляд, під розвитком потрібно розуміти циклічний процес змін якісного та/або кількісного характеру, зумовлених дією внутрішніх та зовнішніх факторів, що сприяють переходу об'єкта (системи) з одного стану в інший, підвищенню життєздатності системи та її спроможності чинити опір руйнівним

впливам середовища, а також потребує належного керування задля збереження цілісності та стійкості об'єкта або системи.

Враховуючи відповідність процесів, що протікають на внутрішньому ринку товарів, розвиток внутрішнього ринку товарів є процесом кон'юнктурних та структурних зрушень у сукупності економічних відносин на внутрішньому ринку, що проявляються у зміні ринкової рівноваги, відбуваються під впливом змін умов здійснення товарно-грошового обігу та мають циклічний характер, спрямовані на підвищення стійкості внутрішнього ринку до деструктив-

них впливів, що потребує певної стабілізуючої ролі держави.

Розвиток будь-якої системи чи об'єкта відбувається в умовах, коли практика його здійснення значно випереджає теоретико-методологічний базис, що вказує про наявність проблематики – відсутність методологічної бази розвитку внутрішнього ринку товарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження розвитку процесу забезпечення внутрішнього ринку не є предметом дослідження багатьох учених. Теоретико-методологічні засади дослідження цього питання належать таким авторам, як І. Ансофф, Р. Акофф, Й. Шумпетер, Ю.С. Погорелов, Г.В. Козаченко, В.А. Босенко, А.В. Черних, Л.Г. Мельник, А.С. Капліна, І.О. Богатирьов, В.С. Пономаренко, О.І. Пушкар, М. Кизим, А. Капліна, О. Ралко, І. Тюха, О. Грабельська, Н. Мала та інші. Під час розгляду змісту розвитку між визначеннями окремих науковців, що вирізняються окремими деталями, можна провести певні паралелі.

Проте більш глибокого опрацювання потребують принципи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, що формують систему забезпечення і методичні підходи, які використовуються в процесі забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні розвитку процесу забезпечення внутрішнього ринку з метою визначення принципів забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів і у розробленні методичних підходів щодо процесу забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Внутрішній ринок, як і будь-який об'єкт соціально-економічного характеру, має здатність до розвитку.

База забезпечення поєднує в собі концептуальний та організаційно-діагностичний компоненти. Саме концептуальний компонент включає в себе принципи формування системи забезпечення і методичні підходи, що використовуються в процесі забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів (для оцінки розвитку, визначення впливу зовнішніх факторів, забезпечення розвитку, оцінки забезпечення), методи забезпечення. Цей компонент формує методичну базу для забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів.

Методична база забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів включає сукупність принципів забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, методичних підходів, без яких сам процес забезпечення є неможливим, а також методів забезпечення.

Передусім доцільно дослідити принципи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів. Слід зазначити, що термін «принципи» означає основні вихідні положення певної наукової системи.

Мета наукового дослідження – визначення конкретного об'єкта і всебічне, достовірне вивчення його структури, характеристик, зв'язків на основі розроблених у науці принципів і методів пізнання, а також отримання корисних результатів із подальшим їх упровадженням з подальшим ефектом.

У науковій літературі поняття «принцип» розглядають як основне вихідне положення якої-небудь наукової системи чи теорії; як основоположну особливість, спосіб створення або здійснення чогось.

У науці принципи – це загальні вимоги до побудови теорії, сформульовані як те первинне, що лежить в основі певної сукупності фактів.

Принцип – це керівна ідея, основне початкове положення теорії, вчення, науки. Радикальні зміни основних компонентів змістовної структури науки висувають вимоги до нових принципів пізнання.

У сучасній методології науки принципи є структурними елементами теорії початкової стадії (поняття, закони, постулати, принципи тощо). Тобто принципами є основні теоретичні правила і вихідні положення, якими керуються у процесі діяльності [2].

Під час аналізу різноманітних систем принципи відображають ті суттєві характеристики, що відповідають за правильне функціонування системи, без яких вона не виконувала би свого призначення.

Сукупність принципів забезпечення розвитку внутрішнього ринку, на нашу думку, повинна бути побудована таким чином:

- 1) принципи побудови системи;
- 2) принципи розвитку внутрішнього ринку товарів;
- 3) принципи процесу забезпечення.

До принципів забезпечення можуть бути віднесені загальні принципи побудови систем.

Принцип системності передбачає розгляд системи забезпечення як єдиного цілого та дає змогу виявляти на цій підставі різноманітні типи зв'язків між структурними елементами, які забезпечують неподільність системи.

Принцип цілісності передбачає принципову неможливість зведення властивостей системи забезпечення до простої суми властивостей елементів, що її складають, залежність кожного елемента від його місця, ролі, функцій всередині цілого.

Принцип модальності систем передбачає, що систему забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів доцільно розбивати на більш прості підсистеми. Саме після цього досліджуються окремі елементи системи і встановлюються зв'язки й алгоритми їх функціонування з метою забезпечення функцій і властивостей всієї системи.

Принцип структурності відображає можливість пізнання (опису) системи забезпечення розвитку внутрішнього ринку через виявлення її структури, тобто зв'язків і відносин між окремими частинами, зумовленість поведінки системи забезпечення поведінкою її окремих елементів і властивостями його структури.

Принцип ієрархічності передбачає, що кожний елемент системи забезпечення є, в свою чергу, системою нижчого рангу (порядку), а досліджувана система є одночасно елементом системи більш високого порядку.

Принцип узгодження зв'язків передбачає відповідність головних характеристик основних компонентів системи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів один одному.

Принцип взаємозалежності системи і середовища є проявом властивості системи забезпечення функціонувати під впливом та у взаємодії з навколишнім середовищем, що є одним із головних факторів розвитку.

Принцип множинності опису передбачає, що через відносну складність системи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів її адекватне відображення вимагає побудови множини різних пізнавальних моделей, кожна з яких описує лише певний аспект системи.

Принцип усталеності системи висуває вимогу до створення умов для сталої роботи системи забезпечення в умовах реально діючих зовнішніх збурень.

До принципів забезпечення, що враховують специфіку розвитку внутрішнього ринку товарів, варто віднести принципи розвитку.

Принцип цілеспрямованості передбачає, що розвиток внутрішнього ринку завжди повинен мати цільовий характер, при цьому цілі повинні бути чітко структурованими, конкретними, параметризованими, описаними у часі і просторі, закріпленими за відповідальними керівниками та структурними підрозді-

лами. З огляду на це, забезпечення розвитком має бути орієнтоване на досягнення його головної мети.

Принцип гнучкості передбачає, що, оскільки внутрішній ринок товарів є відкритою системою, яка активно взаємодіє і залежить від впливу факторів зовнішнього середовища, напрями розвитку внутрішнього ринку варто узгоджувати відповідно до істотних змін у середовищі функціонування, своєчасно їх коригувати, а забезпечення розвитку повинно створити належні умови для реалізації обраних напрямів.

Принцип збалансованості передбачає, що незалежно від того, на якому рівні реалізуються зміни, вони повинні відповідати загальним цілям та потребам національного господарства; забезпечення розвитку внутрішнього ринку не може вважатися абсолютним пріоритетом та не повинно вступати в конфронтацію із забезпеченням інших цілей розвитку національного господарства загалом.

Принцип сумісності полягає в підтримці здатності основних елементів системи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів до їх спільного функціонування. Реалізація цього принципу дає змогу забезпечити нормальне протікання процесу забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів.

Принцип імпульсності передбачає, що оскільки розвиток, незалежно від його різновиду, масштабності, локалізації, функціональної спрямованості, реалізується під впливом певних рушійних сил (імпульсів, каталізаторів), які можуть фігурувати у формі різноманітних важелів та чинників, обов'язкове їх врахування під час розроблення заходів щодо забезпечення розвитку.

Принцип безперервності передбачає, що система забезпечення має створити умови для того, щоби внутрішній ринок перебував у стані безперервного розвитку.

Принцип часової узгодженості передбачає, що розвиток внутрішнього ринку є процесом, усі його стадії та етапи повинні бути визначені у часових проміжках з урахуванням обраної та обґрунтованої стратегії розвитку.

Принцип керованості передбачає, що розвиток внутрішнього ринку не повинен бути хаотичним, а отже, потребує належного керівного впливу на всіх, хто задіяний у процесі реалізації сукупності змін та трансформацій внутрішнього ринку, та на умови його функціонування.

До принципів, що відображають принципи здійснення процесу забезпечення, варто віднести наведені нижче.

Принцип пріоритету глобальної мети передбачає, що насамперед має визначатися головна мета функціонування системи забезпечення розвитку, що корелює з метою розвитку національного господарства загалом, якій мають підпорядковуватися всі конкретизовані цілі.

Принцип оптимальності передбачає здійснення процесу забезпечення розвитку внутрішнього ринку на оптимальних засадах, що передбачає врахування та співвідношення різноманітних чинників. Тобто під час розроблення напрямів розвитку мають бути вироблені альтернативні їх варіанти та обрано серед них найбільш прийнятний за сукупністю встановлених критеріїв

Принцип ефективності відповідає здійсненню процесу забезпечення розвитку внутрішнього ринку, що передбачає покращення його кількісних та якісних параметрів, а усі трансформації повинні підвищувати ефективність його функціонування.

Принцип поляризованості передбачає, що процес забезпечення розвитку внутрішнього ринку має ґрунтуватися на визначенні точок росту (полісів росту), що дають поштовх для активізації трансформаційних процесів.

Принцип взаємної відповідальності всіх суб'єктів ринку передбачає, що під час здійснення процесу забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів відбувається взаємодія різних суб'єктів ринку, кожен з яких має нести відповідальність за свої дії та їх результати.

Принцип синхронізації дій передбачає, що дії на всіх рівнях системи забезпечення мають здійснюватися синхронно відповідно до розробленого плану.

Принцип вчасності та адекватності заходів передбачає, що заходи щодо забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів мають відповідати умовам розвитку, що мають місце в поточний момент, а також бути своєчасно реалізованими для попередження негативних наслідків зовнішніх впливів.

Саме дотримання цих принципів дасть змогу побудувати систему забезпечення, створити умови для динамічного розвитку внутрішнього ринку товарів та необхідних перетворень у процесі забезпечення розвитку.

Всі перераховані принципи було систематизовано автором і відображено на рис. 1.

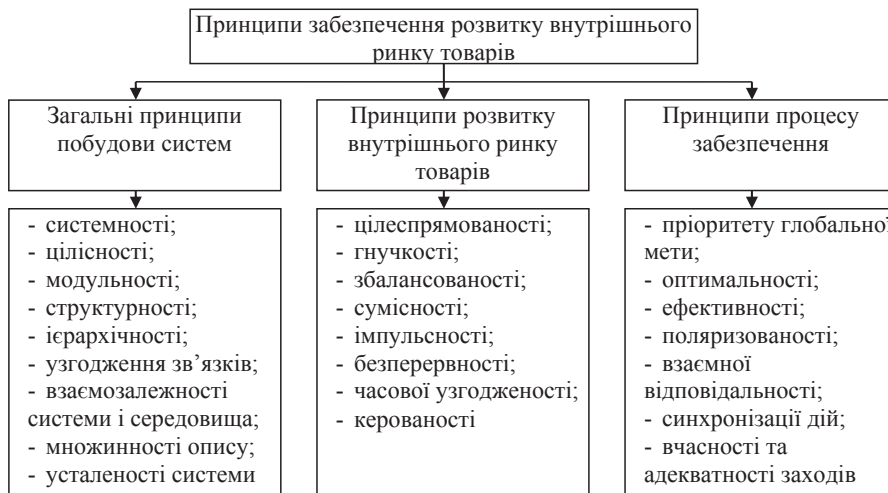

Рис. 1. Принципи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів (систематизовано і складено автором на основі [2–9])

Висновки з проведеного дослідження. За результатами дослідження встановлено, що принципи забезпечення внутрішнього ринку товарів формують його методичну базу, яка включає сукупність принципів забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, методичних підходів, без яких сам процес забезпечення є неможливим.

У результаті дослідження було визначено і систематизовано принципи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів і встановлено, що сукупність принципів забезпечення розвитку внутрішнього ринку, на нашу думку, повинна бути побудована таким чином: загальні принципи побудови системи; принципи

розвитку внутрішнього ринку товарів; принципи процесу забезпечення.

Дотримання цих принципів дасть змогу створити умови для динамічного розвитку внутрішнього ринку товарів та необхідних перетворень у процесі забезпечення розвитку під час побудови системи забезпечення.

Результати цього дослідження будуть використанні під час розроблення методологічного базису забезпечення розвитку внутрішнього ринку, що, враховуючи його зростаючу роль у функціонуванні національної економіки, і є перспективою подальших досліджень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Фоміна М.В. Сталий розвиток економіки в умовах глобалізації: теорія і методологія: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.00.01 / М.В. Фоміна; Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2010. 40 с.
2. Костецька Н.І. Систематизація принципів планування діяльності підприємства / Костецька Н.І. // Причорноморські економічні студії. 2016. Випуск 12–1. С. 143–147.
3. Шнипко О.С. Економічна безпека багаторівневих систем: регіональний аспект / О. С. Шнипко. К.: Генеза, 2006. 288 с.
4. Верхоглядова Н.І. Принципи забезпечення економічної безпеки регіону / Н.І. Верхоглядова, І.В. Олініченко. // Ефективна економіка. 2013. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_9_3.
5. Шуршин В.О. Принципи формування системи індикаторів і показників економічної безпеки України / В.О. Шуршин // Збірник наукових праць Кіровоградського національного технічного університету. Вип. 12, ч. 2. Кіровоград: КНТУ, 2007. С. 376–380. (Серія «Економічні науки»).
6. Objectives Principles of Securities Regulation / International Organization of Securities Commissions. 1998. URL: <http://www.iosco.org>.
7. Макконнелл Кэмпбелл Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика: [Учеб. для вузов: В 2 т.] / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю; [Пер. с англ.: Н.Н. Барышникова и др.]. 13-е изд. М.: ИНФРА-М, 2003. 431 с.
8. Казакова Н.Ф. Принципи створення систем мережного управління // Матер. наук.-практ. конф. проф.-викл. складу «Актуальні проблеми та досвід використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій», 10–12 травня 2005 р., Одеса : ОНЮА, 2005. С. 133–138.
9. Чорний В.В. Принципи забезпечення конкурентних переваг залізниць України на ринку вантажних перевезень / В.В. Чорний // Формування ринкових відносин в Україні. 2012. № 9. С. 123–127. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2012_9_30.

УДК 352(1-22):005.412

Переверзєва А.В.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної
економіки, природних ресурсів та економічної теорії
Запорізького національного університету*

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Стаття присвячена розвитку об'єднаних територіальних громад. Враховуючи багатоаспектність функціонування громад, запропоновано методичний підхід до побудови моделі розвитку, яка передбачає його оцінювання за такими складовими елементами, як самодостатність, зайнятість, освіта, охорона здоров'я, культура та оплата праці. Здійснено ранжування елементів розвитку громад із метою визначення слабких та сильних сторін і розроблено заходи щодо підтримки недостатньо розвинутих напрямів функціонування громади та забезпечення стійкості позитивного впливу переваг громади.

Ключові слова: витрати, доходи, модель, об'єднана територіальна громада, ранжування, розвиток, самодостатність.

Переверзєва А.В. МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ОБЪЕДИНЕННЫХ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ГРОМАД

Статья посвящена развитию объединенных территориальных громад. Учитывая многоаспектность функционирования громад, предложено методический подход к построению модели развития, которая предполагает его оценку на основе определенных составляющих элементов, таких как самодостаточность, занятость, образование, здоровье, культура и оплата труда. Проранжированы элементы развития громад с целью выявления слабых и сильных сторон и разработаны мероприятия по поддержке недостаточно развитых направлений функционирования громад и обеспечению устойчивости позитивного влияния преимуществ.

Ключевые слова: затраты, доходы, модель, объединенная территориальная громада, ранжировка, развитие, самодостаточность.

Pereverzieva A.V. THE MODEL OF DEVELOPMENT OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES

The article is researched to the development of the united territorial communities. Considering the multifaceted nature of the functioning of the communities, a methodical approach to the construction of a development model is proposed, which assumes its evaluation on the basis of certain constituent elements: self-sufficiency, employment, education, health, culture and remuneration. The elements of the development of the communities have been ranked with the purpose of identifying the weak and strong sides, and, accordingly, the development of means of supporting the underdeveloped areas of the functioning of the communities and ensuring the stability of the positive influence of the advantages.

Keywords: costs, incomes, model, united territorial community, ranking, development, self-sufficiency.

Постановка проблеми. На сучасному етапі реформування національної економіки активізується процес створення об'єднаних територіальних громад. В умовах обмеженості фінансових ресурсів питання забезпечення високого рівня розвитку на рівні національної економіки загалом та громад зокрема є вкрай

важливим, оскільки від функціонування та розвитку об'єднаних територіальних громад як складових елементів залежить успішність національної економіки.

Реалії економічного буття свідчать про те, що держава не в змозі забезпечити необхідний рівень фінансування об'єднаних територіальних громад.